

גוט שבת Gut Sábész

20. évfolyam 19. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 16:17 • "שבת תשע"ח • 2018. 1. 26. • פרשת בשלה • Szombat kimenetele: 17:27

A gettó üzenete: amíg létezik kirekesztés, nem felejthetünk

„Záchor!” – figyelmeztet a Tóra az emlékezés kötelességére. Ez a parancs kísérte minden pillanát annak a megemlékezésnek, amelyet az Egyeséges Magyarországi Izraelita Hitközség szervezett a budapesti gettó felszabadításának 73. évfordulójára.

A Bét Menáchem iskola dísztermében a gettó felszabadulásának évfordulója alkalmából *Molnár Andorné*, holokauszt-túlélő beszélt az életéről iskolás gyerekeknek. Klári néni a diósgyőri téglagyárból deportáltak Auschwitzba, majd egy fegyvergyárban nehéz fizikai munkát végzett. – Ekkor 16 éves volt, közel annyi idő, mint most ti – szolt a teremben ülő gyerekekhez *Szőnyi Andrea*, a Zachor Alapítvány vezetője, aki abban segítette a diákokat, hogy a 92 éves Klári néni történetét jobban megértsek.

Mielőtt Klári néni történetét meghallgattuk, iskolás gyerekek és idősek gyűrűjében álltunk a Dohány utcában a gettó emlékfalánál. Az idősek közül

többen a gettó túlélői, a gyerekek pedig zömmel a VI.-VII. kerület környező általános iskoláiból, illetve a Bét Menáchem Iskolából és a Maimonidesz Gimnáziumból jöttek.

„Meddig kell emlékezni?” – tette fel a kérdést beszédében *Oberlander Báruch* rabbi, amelyre rögtön válaszolt is. – „Amíg azt látjuk, hogy a társadalomban gyűlölet és kirekesztés van emberek között, addig a holokauszt során meggyilkolt mártíroknak van érvényes üzenetük a jelennek. ... nem szabad engedni, hogy a véleménykülönbség személyes gyűlöletté váljon, amelyben a másik emberi méltóságát semmibe veszem” – jelentette ki a rabbi, hozzátéve, fontos, hogy ne csak számokat emlegessünk. – „Azért haltak meg, mert zsidók voltak. Emlékezni kell arra is, hogy milyen életet éltek... Nem lehet a halálukra úgy emlékezni, hogy elfelejtjük az életüket” – fogalmazott *Oberlander Báruch* rabbi.

„A hajdani gettó falánál ál-

lunk, ami nem csak a túlélésről, nem csak a holokausztról szól. Ez ma a Bét Menáchem iskola fala, ahová több száz gyerek jár. Öröm látni benneteket” – fordult a megemlékezésen jelen lévő fiatalokhoz *Győrfi László*, az EMIH alelnöke, aki szerint az emlékezés mécsesei azt a fényt is szimbolizálják, mely az elnyomás, a diktatúra sötéttségét felváltja.

Az áldozatok emlékére a diákok, illetve *Bagdy Gábor* főpolgármester-helyettes, *Hassay Zsófia*, Terézváros polgármestere, *Vattamány Zsolt*, Erzsébetváros polgármestere és a diplomácia testületek tagjai – köztük *Ian Ferrier Lindsay*, az Egyesült Királyság nagykövete, *David Kostelancik*, az USA nagykövetségének ügyvivője, *Thibaut Lespagnol*, Franciaország nagykövet-helyettese, *Fares Saeb*, Izrael nagykövet-helyettese és *Rolf Moormann*, Németország nagykövetségének képviselője gyűjtötták meg az emlékezés mécseseit.

Gyászolunk

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy *Szilánk Andrásné Zsuzsa (Mirjám bít Hindl)* hosszú betegség után szerda hajnalban visszaadta lelkét a Teremtőnek. Temetésére aznap délután a Farkasréti zsidó temetőben került sor. Barátok és rokonok kísérték utolsó útjára. A szertartáson veje, *Megyeri András Jonatán*, *Köves Slomó* és *Radnóti Zoltán* búcsúztatták. Őszinte részvétünket fejezzük ki a gyászoló családnak, *Zsuzsa* férjének, gyermekeinek és unokáinak.

Tu bisváti programok

Idén január 30-án köszönt be tu bisvát a fák újéve. Bölcseink szerint ezen a napon dől el, melyik fának mi lesz a sorsa – fejlődni, nőni fog és dús termést hoz, vagy elsorvad, tönkremegy. A fák újéve egy új kezdet, hiszen Izraelben ilyenkor a tél végével újjáéled a természet, virágozni kezdenek a fák.

Budapest

Január 28-án 10-12-ig Tu bisváti családi széder az Alef-Kids szervezésében az Óbudai Zsinagógában. Belépő: 1000 Ft

Január 30. 18:00, Tu bisvát széder a Keren Or Központban. 1052 Budapest, Károly körút 20.

Ismerd meg a Fűvészkert üvegházában élő egzotikus növények titkait a fák újéve alkalmából. Utó-tu bisváti program gyümölcskocktéllekkel, zenével és különleges gyümölcsökkel február 3-án, 19.30-tól az ÁTID szervezésében. 1083 Budapest, Illés u. 25.

Miskolc

Január 30. 18.30-tól tu bisvát széder és vacsora a Fuchs család otthonában. A program regisztrációhoz kötött, részvételi szándékát jelezze a +36 30 721 2580-as telefonszámon vagy a miskolc@zsido.com email címen.

Hetiszakas

Száraz lábbal a tengerben

Bősálách szakaszában (2Mózes 13:17–17:16.) tetőződik az egyiptomi kivonulás a Sástenger kettéválásával, mikor is a héber törzsek száraz lábbal kerültek ki a tengerből, míg az üldöző egyiptomi sereg belefutott. Ennek tiszteletére énekelte Mózes és Izrael a Tenger Dalát, minden idők egyik legszebb és legfennköltebb hálaénekét. Innen kez-

dődik Izrael népének negyven éves vándorlása a pusztaságban, ami sok megpróbáltatással járt. Egyszer nincs ivóvíz, másszor nincs mit enni. Ebben a szakaszban kezd hullani a manna, az isteni kenyér, ami a sivatagi vándorlás során táplálta a népet. A szakasz végén történik Ámálék orvtámadása, amit Józsué, Mózes adjuvánsa ver le.

Zsidó híradó

A Milton Friedman Egyetem megállapodást kötött az izraeli Bar Ilan Egyetemmel

Az egyetem új fenntartója, az EMIH vezetője, Köves Slomó rabbi és a Milton Friedman (korábban Zsigmond király) Egyetem elnöke, Pártos Ferenc együttműködési megállapodást írtak alá Izraelben a Bar Ilan Egyetem vezetőivel. Az eseményen részt vett Palkovics László, felsőoktatásért felelős államtitkár is.

„A Bar Ilan Egyetemmel történő megállapodásban a nemzetközi kapcsolati hálózatunk, a modern innovációs alapú progresszió és a hagyományos, tudásbázisú szemlélet egyesülése érvényesül” – értékelte az egyezmény jelentőségét Köves rabbi.

„Világhírű partnerünkkel stratégiai együttműködést indí-

tunk. Nem csak az egyetemünk neve változik meg: a tudás/technológia/üzleti-transzfer révén eddig a felsőoktatásban be nem töltött szerepet definiálunk a Milton Friedman Egyetemnek” – húzta alá Pártos Ferenc. Palkovics László államtitkár a kormányzat teljes támogatásáról biztosította az egyetemek minthaértékű kooperációját.

A két intézmény többek között együttműködik ezentúl egy közös innovációs transzfer-központ létrehozásán, valamint hallgatói, posztdoktori és dolgozói mobilitási program megszervezésében. Emellett terveznek tudományos együttműködést és közös konferenciákat, workshopokat is.

A manna evők

Az élet alapvetően veszteségek sora.

Egész nap dolgozunk, hogy megkereshessük a szükséges pénzt egy órányi vásárláshoz, megint csak egy órát kell hogy főzzünk ahhoz, hogy annak gyümölcsét aztán néhány perc alatt fogyasszuk el. És hova megy mindazon étel, amit már lenyeltünk? Nagy része keresztülhalad a testünkön, hogy aztán valahol a város szennyvíztisztító rendszerében kössön ki.

Az igazság az, hogy már annyira hozzászoktunk, hogy mindig valamilyen veszteséggel kell számolnunk, hogy még, amikor arany is kerül a kezünkbe, azt is elkezdjük szétszedni, darabjaira bontani, hogy megtaláljuk azt a porszemnyi salakot benne, ami miatt már lesz okunk megszabadulni tőle. Sokszor még a szintista jószágot is azzal bélyegezzük meg, hogy az túl jó, hogy igaz legyen.

Ezért is mondta a lubavicsi Rebbe: „a Tóra csak egy manna-fogyasztó nép számára adathatott.” A manna minden atomjában hasznosult az őt fogyasztó szervezetében, így nem volt veszteség. A sivatagi negyven év után azonban már nem hullott a

manna az égből, s csak kenyérel tudunk táplálkozni. A kenyér nem hasznosul tökéletesen, s ennek megfelelően emésztése is több ideig tart. Egy kenyérvő nép így azonnal az emésztési fázissal kezdte volna a folyamatot. „A szeresd felebarátodat, mint tenmagad parancsolata érthető” – mondanák ők – „de a szombat-tartás? A mi időnkben ez már nem praktikus, és nem is korszerű.” Egyszóval elkülönítenék a politikailag korrekt részeket azoktól, amiket már nem olyan kényelmes mindig megtartani, amik már hosszabb emésztést igényelnek.

Világunknak szüksége van kenyér-evőkre. Meg kell tudnunk különböztetni a jót a rossztól és meghozni a helyes morális döntéseket. De azt is tudnunk kell, hogy miként tudunk kilépni az emésztési szakaszból. Felismerni azon ritka pillanatok egyikét, amikor Isten hamisítatlan jószágot ruház ránk, hogy lelkünket felnyissa a Tóra előtt, hogy abból úgy táplálkozzon, mint őseink annak idején a mannával.

Kovács Jichák rabbinövendék cikke Yanki Tauber rabbi írása alapján

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8:00: Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 16:30: Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban, Károly krt. 20.)

Péntek: 13:00 Délutáni ima (a Keren Orban);

18:00: *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

17:00: **Miért tért be a híres pap a zsidóságra?** (Oberlander Báruch rabbi előadása);

Szombat: 8:45: Hetiszakas-tanulás, 9:15: Reggeli ima, majd *Kidus*

16:20: Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6:30: Reggeli ima

Péntek: 18:00: Tanulás

18:30: *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 9:15: Hetiszakas a kabbala tükrében

10:00: Reggeli ima, majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

A mosoly, mely bevilágította a világot

1973-ban lehetőséget kaptam arra, hogy Flatbush-ban nyári tábort alapítsak és igazgassak.

Azon a nyáron, nem sokkal a jom kipuri háború előtt, a Rebbe minden egyes lehetőséget megragadott, hogy arról beszéljen, hogy minden zsidónak kötelessége biztosítani a zsidó oktatás lehetőségét minden zsidó gyermek számára. Támogatóan beszélt a zsidó gyermekeknek szervezett nyári napközis táborokról is.

Bár az engem foglalkoztató szervezet nem tartozott a Chábádhoz, mivel én magam lubavicsi voltam, természetesen szerettem volna eleget tenni a Rebbe által előírtaknak. Így hát találkoztam az igazgatóság tagjaival, és megkértem őket, hogy nyissák meg a tábort olyan gyermekek előtt, akik nem tudják megengedni maguknak, hogy befizessek a tandíjat. Az igazgatóság beleegyezett. Egy teljes buszt szántam a nem-fizetős gyerekeknek, és megírtam a Rebbének, amit eltertem. A Rebbe válaszként azzal áldott meg, hogy legyen nagyon sikeres a tábor.

A nyár közepén meghívást kaptam a Rebbétől, hogy a következő gyerek-gyűlésre vigyem el a táborozóimat a Rebbe zsinagógájába. Összeszedtük a gyerekeket, és elmentünk az Eastern Parkway 770-be. A délutáni ima után a Rebbe kihirdette: „Leizer Laine és a tábora jöjjön ide, hogy pénzt kapjanak, amit jótékonykodásra fordíthatnak.” Két csoportban mentünk oda – fiúk és lányok –, és a Rebbe minden egyes gyereknek egy-egy pénzérmét adott. A csoportvezetők közül néhányan egyenesen egy kirándulásról érkeztek, nem voltak megfelelően öltözve a zsinagóghoz, és szégyelltek magukat. Nem mertek felmenni a Rebbéhez papucsban és rövidnadrágban. Úgy érezték, tiszteletlenség lenne.

Miután a Rebbe kiosztotta a pénzt a gyerekeknek, hozzám

fordult, és megkérdezte: „A táborod minden tagja kapott adományozásra való pénzt?” Nem tudtam, mit feleljek. A Rebbe így szólt: „Aki még nem kapott, jöjjön, és kap.”

Odamentem a csoportomhoz, és ezt mondtam: „A Rebbét nem érdekli, mi van rajtatok. Gyertek!” Mindannyian felmentek, és a Rebbe mindegyiküket egy-egy nagy mosollyal jutal-

Eliezer (Leizer) Laine rabbi a családjával együtt Brooklynban él. Az interjú 2014 augusztusában készült a My Encounter stúdiójában.

mazta a pénz mellett. Évekkel később összefutottam néhány csoportvezetővel. Azt mondták: „A mosoly, amit a lubavicsi Rebbétől kaptunk, velünk maradt. Azzal élünk.”

A Rebbe mosolyáról beszélve el szeretnék mondani még egy csodálatos történetet.

Valamikor az 1980-as évek közepén történt, mikor bútorboltom volt. Egy fiatalember tért be az üzletbe, körülnézett, jött-ment a bútorok között. Megkérdeztem tőle, hogy segíthetek-e, de elhárította, és kiment. Még néhányszor visszajött, de soha nem vásárolt semmit, és nem fogadta el a segítségemet. Egy napon a feleségével érkezett, és megkérdezte, hogy beszélhetnénk-e. Mivel nem volt semmi sürgős dolgom, beleegyeztem.

Azt mondta: „Tudjuk, hogy ön lubavicsi, és ezért szeret-

nék elmondani a problémánkat. Már néhány éve házások vagyunk, de még mindig nincs gyerekünk. Mindenféle orvossal beszélünk, mindenféle rabbinál jártunk már áldásért. Szeretnénk megkérni önt: el tudna menni a lubavicsi Rebbéhez, és tudna áldást kérni ránk?” Tudtam, olyan környezetben nevelkedett, amelyik teljes mértékben ellenzi a haszidizmus útját,

állhat a sorba, és áldást kérhet, hogy gyermekei legyenek.”

Ez az ötlet tetszett neki. Együtt mentünk, nagyjából két órán át álltunk sorba. Amikor azonban sorra került, meg se tudott szólalni. Mintha össze lett volna ragasztva a szája, egy hang nem jött ki a torkán. Utána sírt, vissza akart állni a sorba, és újra próbálkozni.

Ezt javasoltam neki: „Egy hét múlva, jom kipur előestéjén a Rebbe lékáchot, mézes süteményt oszt. Ha szeretné, találkozzhatunk ugyanakkor, ugyanitt, és ugyanezt fogjuk tenni. Elmegy a Rebbe előtt, és ismét lehetőséget kap, hogy áldást kérjen, amikor a Rebbe átadja a lékáchot.”

Beálltunk a sorba, elérkezett a Rebbéhez, kinyújtotta a kezét a süteményért, de ahelyett, hogy áldást kért volna, beleöntötte az egész szívét ebbe az egyetlen kiáltásba: „Rebbe!” nem volt képes semmi mást mondani. És azt mondta neki erre a Rebbe: „Zará chájá vekájámá – Legyenek egészséges és életképes gyermekeid.”

Teljesen megdöbbent. Nem hitte el, mi történt. Azt mondta: „De hát nem is mondtam semmit. Honnan tudta?” Azt feleltem: „A Rebbe a szeméből olvasott.”

A történet itt nem ér véget, mert a következő évben ismét eljött, hogy jom kipur előtt a Rebbe elé járuljon, és a kezében tartotta az újszülött gyermekét. Odament a Rebbéhez, kezében azzal a kicsi babával, kinyitotta a gyermek kezét, és a Rebbe egy darab lékáchot helyezett bele. Amikor ez megtörtént, a Rebbe úgy mosolygott! A leírásához nincsenek szavaim. Ez a mosoly az egész világot bevilágította.

Eliezer (Leizer) Laine rabbi

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Kóser konyha

Tárkonyos bárányleves

A múlt héten felolvastott Bo szakasz beszéli el az egyiptomi tíz csapásból az utolsó hármát. Az utolsó csapás előtt az Örökkévaló felszólította a népet, hogy a kivonulásra való felkészülés jegyében egy bárányt vágjanak le minden háznál. A hideg téli napokon egy tányér forró leves melegíthet fel legjobban, melyről ráadásul még a hetiszakasz előírásai is eszünkbe juthatnak.

Húsos, glutén- és tojásmentes

1 kg bárányhús

2 fej hagyma

4 gerezd fokhagyma

8 szál sárgarépa

2 szál fehérrépa

1 nagy fej karalábé

2 krumpli

½ kg gomba

só, bors, őrölt koriander,

ízlés szerint

½ csokor tárkony

A hagymát feldaraboljuk, a répát és a fehérrépat felkarikázzuk, a karalábét és a krumplit felkockázzuk, a gombát megtisztítjuk és szeletekre vágjuk. A húst megmossuk, nagy lábosba teszszük, hozzáadjuk a zöldségeket, fűszerezünk. A tárkonyt tíz percre vízbe áztatjuk, majd megvizsgáljuk, nehogy bogár kerüljön általa az ételbe; a leveshez adjuk, lefedjük a lábost, és másfél órán át főzzük. Szükség esetén pótoljuk az elpárolgott vizet.

Róth Simonra emlékezünk

Róth Simon 1923-ban született Kárpátalja egy kis falujában. Szülei egyszerű kárpátaljai zsidók voltak, a falu boltját vezették. Itt töltötte Simon gyermekéveit hat testvérével. A munkácsi jesivában tanult, majd Budapestre menekült és a háború alatt hamis papírokkal bujkált a fővárosban. Rajta kívül mindössze egyetlen testvére élte túl a világháborút.

A háború után visszatért Munkácsra, ahol egy kötöttáru gyárban dolgozott. Feleségével két fiút neveltek fel nagy szeretetben. „Össze szokta szedni az unokatestvéreket, biciklizni, kirándulni vitt bennünket, fél napokra is, ahogy az ideje engedte. Vagy felállította a pingpongasz-

talt a házban és játszott velünk, hetünkkel-nyolcunkkal egyszerre.” – emlékszik vissza Róth György az édesapjára. A Róth

fiúk a munkácsi iskolák és az egyetem elvégzésével Magyarországra költöztek, majd csatlakoztak szüleikhez, akik a '70-es

évek végén vándoroltak ki Kárpátaljáról az Egyesült Államokba. „Ott kezdtek, nem először, új életet.” – idézi fel szülei küzdelmes éveit Róth György. Róth Simonék New Yorkban telepedtek le és egy nagyszámú Kárpátaljáról származó zsidó közösségben találtak új otthonra. Róth úr itt egy kóser boltot vezetett nyugdíjas koráig.

Róth Simon, (Simon Burech ben Cvi Dov) hosszú, küzdelmekkel és örömmel teli élet után 2017-ben adta vissza lelkét a Teremtőnek. A gyászév leteltével kívánunk fiainak, Györgynek és Alexnek, közösségünk oszlopos tagjainak és nagylelkű támogatóinak vigasztalást fájdmukban.

A rabbi válaszol

Szabad-e sábeszkor átmenni egyik kerületből a másikba?

Sábeszkor, azon kívül, hogy nem szabad dolgozni (2Mózes 20:8.), létezik egy másik tilalom is: „maradjatok kiki a helyén, ne menjen ki senki az ő helyéből a hetedik napon” (uo. 16:29.). Ebből vonják le talmudi bölcseink (Éruvin 17b. [a fejezet végén], 51a.) azt a következtetést, hogy nem szabad szombat nagyobb távolságokat megtenni. Kérdés, hogy mi számít az ember helyének, és mi e hely elhagyásának?

Mivel a fentieket Mózes a sivatagban mondta, és tudjuk, hogy ott a zsidók tábora 12 mil volt (=11.52 km) egyik végétől a másik végéig (uo. 55b.), bölcseink arra következtettek, hogy az embernek nem szabad többet megtenni, mint 12 mil (Maimonidész, A szombat szabályai 27:1.). A bölcsek ehhez azt tették hozzá, hogy 2000 ámánál vagyis 960 méternél többet sem szabad meg-

tenni, mert az már a „hely elhagyásának” számít (uo.). A tilalom célja, hogy szombat az ember maradjon otthon, imádkozzon és ünnepeljen a családjával (Széfer háChinuch 24. parancsolat, Áruch hásulchán 397:4.).

Bölcseink szerint mindenkinek az a „helye”, ahol a szombat bejövetelekor tartózkodott. Ha valaki lakatlan helyen van, akkor a helye 4x4 ámá [1 ámá=48 cm, vagyis egy 192x192 méteres négyzet határáról szabad közel egy kilométert megtenni] (Sá Orách chájim 396:1., 397:1.). Ha egy házban van, akkor az a helye, és onnantól számít az elhagyás. Ha körülkerített területen van, akkor a kerítéstől számítjuk az elhagyást (uo. 397:2.). Lakott területeken az egész település egy helynek számít, és a település szélétől számítjuk az elhagyást, akár egy kis faluról, akár egy ha-

talmas metropoliszról van szó (uo. 398:10., 6.).

A laikusokban felmerülhet a kérdés, hogy Budapest kerületei önálló településnek számítanak-e. A háláchá azonban nem közigazgatási határokról beszél, hanem lakott területről (lásd még uo. 7-8.). Ha valahol lakatlan terület van két ház között, az már ebből a szempontból nem számít egy településnek, akkor sem, ha közigazgatásilag még egybe tartoznak. Lakatlan területnek az számít, ha az utolsó háztól számított 33.90 méteren belül nincs több ház (uo. 5.).

Tehát két település akkor különül el, ha legalább 67.84 méternyi lakatlan terület van közöttük (uo. 7.). Így, mivel a kerületek között nincsen ekkora üres sáv, egész Pest egy településnek számít, és egész Buda is egynek.

(folytatása következik)

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183

www.zsido.com / info@zsido.com

Felelős kiadó: **Oberlander Báruch rabbi**

Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: **Golubovics Martina,**

Dénes Anna, Kovács Kristóf

Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**

ISSN 1416-4604

EMIH

EGYSÉGES MAGYARORSZÁGI
IZRAELITA HITKÖZSÉG